

Kriegsrecht und Solidarność: Die Kommission in den 80er Jahren

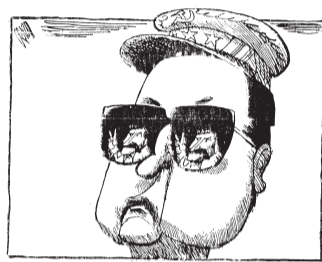
Stan wojenny i Solidarność: Komisja w latach 80-tych

DE „So wie die Dinge zur Zeit liegen, bin ich aber nicht allzu sicher, dass unsere Konferenz in Zamość auch stattfinden wird. Ich glaube zwar nicht an eine große Militäraktion der Sowjetunion, möglich ist aber durchaus eine Art kalter Staatsstreich, bei dem es nicht ohne Blutergießen abgehen könnte, oder (...) eine noch Wochen und Monate andauernde Auseinandersetzung zwischen den Fronten, die es geraten erscheinen lassen k a n n, zweiseitige Konferenzen erst einmal NICHT abzuhalten (...) unsere polnischen Kollegen werden auch im günstigsten Falle noch eine überaus schwierige wirtschaftliche Situation durchzustehen haben. Jede materielle Hilfe wird daher begrüßt.“

Quelle: Gotthold Rhode an Karl-Ernst Jönsman und Walter Mertinot, 4/1981, Bundesarchiv N 1445/130

PL „Tak jak sytuacja w chwili obecnej przedstawia, nie jestem wcale taki pewny, czy nasza konferencja w Zamościu w ogóle się odbędzie. Nie wierzę wprawdzie w wielką akcję militarną Związku Radzieckiego, ale z pewnością możliwy jest swego rodzaju zamach stanu, który nie będzie się bez przelewu krwi, albo (...) trwająca jeszcze tygodniami lub miesiącami konfrontacja, podczas której wskazane byłoby nieprzeprowadzanie na razie dwustronnych konferencji. (...) Nasi polscy koledzy nawet w najbardziej korzystnym wypadku będą musieli przetrwać na wskroś trudną sytuację ekonomiczną. Dlatego też mile widziana jest każda pomoc materialna.“

Źródło: Gotthold Rhode do Karla Ernsta Jönsmana i Waltera Mertinota, 4/1981, BArch N 1445/130

„Dem im Auge“: Lech Wałęsa, Arbeiterführer und Vorsitzender von „Solidarność“ in den berühmten Brüllgläsern von General Jaruzelski.
 „Sol w oku“: Lech Wałęsa, przywódca robotników i przewodniczący „Solidarność“ w słynnych okularach generała Jaruzelskiego.

„Unser neues Weltbild“
 „Nasz nowy obraz świata“

DE Im Sommer 1980 entstand aus einer Streikbewegung die Gewerkschaft „Solidarność“, die für politische und soziale Reformen in Polen eintrat. Mit der Ausrufung des Kriegszustandes am 13. Dezember 1981 durch General Jaruzelski wurde „Solidarność“ verboten und ihre führenden Mitglieder wurden interniert. Der Kriegszustand war auch für die deutsch-polnische Schulbuchkommission eine Zäsur. Die Kommunikation aufrechtzuerhalten war in dieser Zeit sehr schwierig. Und es war unklar, ob und wie es mit der Kommission weitergehen würde.

Die polnischen Historiker lebten wie die meisten Polen in dieser Zeit in Unsicherheit und Anspannung, wie sich ihr Land weiterentwickeln würde. Vielleicht käme es sogar zu einer militärischen Intervention des Warschauer Paktes in Polen! Trotz dieser schwierigen Situation war es oberstes Ziel der Kommission, die mühsam aufgebauten Brücken zwischen Polen und der Bundesrepublik nicht einstürzen zu lassen. Deshalb wurden die Gespräche nur für kurze Zeit ausgesetzt und schon im Juni 1982 wieder aufgenommen. Darüber hinaus unterstützten die deutschen Wissenschaftler die polnischen Kollegen, wo immer sie nur konnten.

PL Latem 1980 roku z ruchu strajkowego powstał Związek Zawodowy „Solidarność“, który opowiedział się za politycznymi i społecznymi reformami w Polsce. Wraz z ogłoszeniem stanu wojennego 13-tego grudnia 1981 roku „Solidarność“ została zakazana, a jej czołowi działacze internowani. Stan wojenny stanowił cezurę także dla Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej. Komunikowanie się było w tym czasie bardzo trudne. I nie było wiadomo, czy prace Komisji będą mogły być kontynuowane.

Polscy historycy, tak jak większość Polaków w tym czasie, żyła w niepewności i napięciu, jak będzie rozwijać się dalej sytuacja w ich kraju. Być może dojdzie nawet do interwencji militarnej sił Układu Warszawskiego w Polsce! Mimo tej trudnej sytuacji głównym celem Komisji było niedopuszczenie do zniszczenia z takim trudem budowanych mostów między Polską i Republiką Federalną Niemiec. Dlatego też rozmowy przerwane zostały tylko na krótko i wznowione już w czerwcu 1982 roku. Poza tym niemieccy naukowcy wspierali polskich kolegów, jak tylko mogli.

Welche Folgen hatten die Gründung von „Solidarność“ und das Kriegsrecht in Polen ab 1981 für die Schulbuchkommission?

Jakie skutki dla Komisji Podręcznikowej miało powstanie „Solidarność“ i stan wojenny w Polsce od roku 1981?

Włodzimierz Borodziej, Universität Warschau:
 „1980/81 verlor die deutsch-polnische Schulbuchkommission für die polnischen Historiker an Relevanz. Die Regelung des Verhältnisses mit Deutschland war keine vorrangige Frage mehr. In der Folgezeit wandte man sich eher dem Osten zu. Die polnischen Wissenschaftler hatten schlicht und einfach andere Sorgen.“

Quelle: Internationale Verständigung: 25 Jahre Georg Eckert-Institut für internationale Schulbuchforschung in Braunschweig, Hannover 2005, S. 139 f.

Włodzimierz Borodziej, Uniwersytet Warszawski:
 „W latach 1980/81 Polsko-Niemiecka Komisja Podręcznikowa straciła dla polskich historyków na znaczeniu. Uregulowanie stosunków z Niemcami nie było już sprawą pierwszorzędą. W następnych latach zwrócono się raczej ku Wschodowi. Polscy naukowcy mieli po prostu inne zmartwienia.“

Źródło: Internationale Verständigung: 25 Jahre Georg Eckert-Institut für internationale Schulbuchforschung in Braunschweig, Hannover 2005, S. 139 f.

Włodzimierz Borodziej, Universität Warschau (links). Er ist seit 1997 gemeinsam mit Michael G. Müller (rechts) Vorsitzender der deutsch-polnischen Schulbuchkommission.

Włodzimierz Borodziej, Uniwersytet Warszawski (po lewej). Od roku 1997 pełni on wraz z Michałem G. Müller (po prawej) funkcję przewodniczącego Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej.

DE Was hatte die Kommission bis dahin erreicht?

Hunderte von Wissenschaftlern und Pädagogen hatten dieses Forum zum geistigen Austausch genutzt. Die Empfehlungen der Kommission waren ein wichtiger Impuls zur Verbesserung der Schulbücher in Deutschland und Polen gewesen. Gerade die kontroverse Debatte um die Empfehlungen in der Bundesrepublik hatte Schulbuchautoren, Verlage und Politiker sensibilisiert.

Wie weiter?

Die Kommission nahm sich vor, in den 1980er Jahren in erster Linie wissenschaftliche Themen aus ihren Empfehlungen von 1976 noch weiter zu vertiefen.

PL Co Komisja osiągnęła do tego momentu?

Setki naukowców i pedagogów wykorzystало to forum do wymiany intelektualnej. Zalecenia Komisji były ważnym impulsem w kierunku polepszenia podręczników w Polsce i w Niemczech. Właśnie ta kontrowersyjna debata wokół zaleceń w Republice Federalnej Niemiec uwrażliwiła autorów podręczników, wydawnictwa i polityków.

Co dalej?

W latach 80-tych Komisja postanowiła zająć się przede wszystkim dalszym pogłębianiem tematów naukowych ze swoich zaleceń z roku 1976.

Handwritten signatures and names at the bottom of the page, including: Michael G. Müller, Włodzimierz Borodziej, and others.